

Provinciale voorwaarden kernenergie

Het Rijk heeft aangegeven Borssele als voorkeurslocatie te zien voor de mogelijke bouw van twee nieuwe kerncentrales. Ook wil het Rijk de huidige kerncentrale in Borssele langer openhouden. Als de plannen doorgang vinden moeten de lasten en lusten voor (de inwoners van) Zeeland in evenwicht zijn. Om die reden is gekozen om een voorwaardenpakket op te stellen. Hierover zal de Provincie met het Rijk in overleg gaan.

De Provincie Zeeland vindt dat de eventuele komst van twee nieuwe kerncentrales en het eventueel langer openhouden van de huidige kerncentrale in Borssele een grote impact heeft op de regio. Daarom is Provincie Zeeland een consultatietraject gestart. Het consultatietraject had als uitgangspunt om bij Zeeuwse stakeholders op te halen welke randvoorwaarden er gesteld moeten worden en welke kansen er kunnen worden benut bij de eventuele komst van twee nieuwe kerncentrales en het eventueel langer openhouden van de huidige kerncentrale in Borssele. Deze stakeholders zijn de Zeeuwse inwoners (met extra aandacht voor jongeren), maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en medeoverheden. In deze document worden de opbrengsten gepresenteerd van de consultatieronden onder de stakeholders. Deze opbrengst dient als input voor het voorwaardenpakket en de kansen zoals deze verderop in dit Statenvoorstel staan geformuleerd. Uiteindelijk moet dit resulteren in afspraken tussen regio en Rijk, waarna de voorwaarden ook door het Rijk worden meegenomen in het verdere traject.

Proces consultatietraject

In het consultatietraject kernenergie zijn er bij de volgende stakeholders voorwaarden en kansen opgehaald:

- **Maatschappelijke organisaties – 11 & 17 juli 2023**
- **Werkgeversorganisaties – 11 & 17 juli 2023**
- **Zeeuwse bedrijfsleven – 11 & 17 juli 2023**
- **Zeeuwse gemeenten en waterschap (via OZO) – 27 september 2023**
- **Zeeuwse inwoners breed – 2 tot en met 27 oktober 2023**
- **Jongeren (Jouw Zeeland) – 19 oktober 2023**

De algemene vraag die is gesteld in dit consultatietraject is welke voorwaarden er gesteld zouden moeten worden aan de eventuele komst van twee nieuwe kerncentrales en het eventueel langer openhouden van de huidige centrale, welke kansen Zeeland hierbij zou kunnen benutten en welke bedreigingen worden gezien. Hierbij is duidelijk toegelicht dat dit consultatietraject géén draagvlakmeting betreft omtrent de keuze voor wel of geen kernenergie. Deze verantwoordelijkheid ligt bij het Rijk. Deze voorwaarden en kansen zijn niet beperkt tot alleen energie gerelateerde aspecten. Ze zijn in alle breedte beschouwd.

Voor deze brede uitvraag is gebruik gemaakt van de ambities van de Zeeuwse Omgevingsvisie:

1. **Uitstekend wonen, werken en leven in Zeeland**
2. **Balans in de grotere wateren en het landelijk gebied**
3. **Een duurzame en innovatieve economie**
4. **Klimaatbestendig en CO₂-Neutraal Zeeland**

De maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en medeoverheden zijn geconsulteerd door middel van bijeenkomsten. De Zeeuwse inwoners zijn geconsulteerd door middel van een online tool. Er is speciale aandacht geweest voor Zeeuwse jongeren in dit consultatietraject. Door middel van een zogenaamde denktanksessie, via jongerenplatform Jouw Zeeland hebben jongeren voorwaarden en kansen opgesteld. Ook is er teruggeblikt naar het jongerenparlement van 2021, waarbij jongeren het advies aan de Provincie hebben gegeven dat binnen vijf jaar gestart moet worden met de bouw van nieuwe kerncentrales in Zeeland.

Opbrengst consultatietraject

De opbrengst van het consultatietraject is vertaald naar thema's. Deze staan hieronder, in willekeurige volgorde: Impact voor Zeeland Er wordt door Zeeuwse stakeholders aandacht gevraagd voor de lokale en regionale impact en daarmee de consequenties van de eventuele bouw van twee nieuwe kerncentrales en het eventueel langer openhouden van de huidige centrale. Dit zowel voor de periode voor, tijdens en na de eventuele bouw van twee kerncentrales. Er wordt daarbij in het bijzonder aandacht gevraagd voor de gevolgen van: Woningmarkt; Infrastructuur; Arbeidsmarkt; Landschap; Natuurontwikkeling en Leefbaarheid.

Informatievoorziening

Er is binnen het consultatietraject specifiek aandacht gevraagd voor goede en duidelijke informatievoorziening over alle ontwikkelingen rondom de eventuele bouw van twee nieuwe kerncentrales en het eventueel langer openhouden van de huidige centrale. Ook is er aandacht voor de keuze voor kernenergie in de energiemix in de toekomst.

Brede welvaart

Er is ook aandacht gevraagd voor brede welvaart. Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Hierbij is aangegeven dat het van belang is dat er oog is en blijft voor voldoende diversiteit van goed bereikbare voorzieningen in Zeeland en een hoogwaardig cultuuraanbod. Hiernaast moet er sprake zijn van een goede balans tussen een aantrekkelijke woonomgeving, betekenisvol werk en goede mogelijkheden voor onderwijs en ontwikkeling.

Integrale benadering

In het kader van lokale impact wordt er aandacht gevraagd voor de integraliteit van alle opgaven en transitities in het Sloegebied. Er wordt ook aandacht gevraagd voor het cumulatieve effect hiervan en daarbij de oproep om dit inzichtelijk en begrijpelijk te maken.

Kennisinfrastructuur

Er liggen kansen voor het opschalen van de kennisinfrastructuur van Zeeland volgens deelnemers van het consultatietraject. Er wordt onder andere de vergelijking gemaakt met 'brainport' in Eindhoven. Een vergelijkbaar construct, maar dan op het gebied van nucleair is een belangrijke kans. Hiernaast is het opschalen van de kennisinfrastructuur ook noodzakelijk om in de toekomst te kunnen zorgen voor de beschikbaarheid van goed opgeleide specialisten en kenniswerkers. Een koppeling met HZ University of Applied Sciences, Scalda, UCR en het Delta Climate Center wordt als een vanzelfsprekendheid beschouwd.

Economische structuurversterking

De eventuele komst van twee nieuwe kerncentrales biedt kansen voor de economische structuurversterking van Zeeland. Het is volgens deelnemers van het consultatietraject belangrijk dat het Zeeuwse bedrijfsleven en onderwijsinstellingen aangehaakt zijn en blijven. Het Zeeuwse mkb kan dan profiteren bij deze eventuele toekomstige nucleaire ontwikkelingen. Door aangehaakt en onderdeel te worden van deze ontwikkelingen biedt dit kansen voor het innovatievermogen van het Zeeuwse bedrijfsleven. Daarnaast is er aandacht voor netcongestie. Netcongestie remt de huidige economische ontwikkelingen en verduurzaming.

Toerisme

Ook het onderwerp toerisme krijgt aandacht in het consultatietraject. Toerisme is volgens de deelnemers van het consultatietraject een belangrijke economische drager voor Zeeland. Belangrijk is dat de eventuele bouw en komst van nieuwe kerncentrales geen negatieve invloed heeft op de toeristisch sector in Zeeland.

Veiligheid

Het onderwerp veiligheid is veelvuldig terug te vinden in de opbrengsten van het consultatietraject. Hierbij is er zowel aandacht voor de directie omgeving van Borssele, als voor de rest van de provincie. Daarbij worden meerdere aspecten benoemd in het kader van veiligheid: het veilig wonen,

werken en leven in Zeeland. Dit zowel voor, tijdens en na de eventuele bouw van twee nieuwe kerncentrales. Daarnaast is ook expliciet aandacht gevraagd voor waterveiligheid. Goede en begrijpelijke informatievoorziening hierover is van belang. Verder wordt aangegeven dat ook de samenwerking met de Veiligheidsregio en Waterschap Scheldestromen hierin belangrijk is.

Ruimtelijke ontwikkeling

Er wordt aandacht gevraagd voor de ruimtelijke ontwikkeling, dit zowel op lokaal als regionaal niveau. De eventuele bouw van twee nieuwe kerncentrales vraagt om ruimte. Er wordt aandacht gevraagd om zowel voor, tijdens en na de bouw van nieuwe kerncentrales te zorgen voor balans in het ruimtegebruik. Hierbij rekening houdend met natuur, landbouw, industrie en bedrijven, voorzieningen, recreatie en huisvesting.

Infrastructuur en Mobiliteit

De bereikbaarheid van voorzieningen, een toegankelijke infrastructuur en goede uitvalswegen zijn benoemde onderwerpen tijdens het consultatietraject. Tijdens en na de eventuele bouw van de kerncentrales is het belangrijk dat de impact op de lokale toegangswegen minimaal is. Hierbij ook rekening houdend met andere opgaven en transitie in het Sloegebied, zoals Wind op Zee. Deelnemers geven ook aan dat er verwacht wordt dat er na de eventuele bouw van twee nieuwe kerncentrales weinig ruimte overblijft voor andere ontwikkelingen in het Sloegebied en vragen hier aandacht voor.

Het maken en borgen van afspraken

Een veel terugkomend onderwerp binnen het consultatietraject is het maken van voortijdige afspraken met het Rijk en deze juridisch te borgen. Deze afspraken dienen niet incidenteel maar langjarig van aard te zijn. Doel van deze afspraken is om de eventueel toekomstige lasten inzichtelijk te maken en deze in balans te brengen met lusten voor de regio. Het is van ook belang om over het maken van deze afspraken transparant te communiceren met heel Zeeland. In dit kader werd ook de situatie met betrekking tot de komst van de Marinierskazerne in Zeeland benoemd en dat een dergelijk scenario absoluut voorkomen moet worden.

Voorwaardenpakket Provincie Zeeland

Het voorwaardenpakket van Provincie Zeeland, waar de opbrengst van het consultatietraject in is meegewogen, is opgedeeld in twee onderdelen:

- Concrete voorwaarden (no-go's)
- Nader uit te werken voorwaarden en te benutten kansen

De concrete voorwaarden zijn voorwaarden welke in hun geheel onderdeel moeten zijn van het proces gedurende de voorbereiding op, tijdens en na eventuele bouw van twee nieuwe kerncentrales en het eventueel langer openhouden van de huidige kerncentrale in Borssele. Deze voorwaarden zijn niet afhankelijk van nader te onderzoeken of te bepalen details of specificaties. Deze voorwaarden worden als no-go's beschouwd door Provincie Zeeland. Dit betekent dat als aan deze voorwaarden niet wordt voldaan Provincie Zeeland niet meewerkt aan de eventuele nieuwbouw van twee nieuwe kerncentrales en de eventuele bedrijfsduurverlenging van de huidige kerncentrale in Borsele.

De nader uit te werken voorwaarden en te benutten kansen zijn onderwerpen en thema's die onderdeel moeten uitmaken van het gehele proces in voorbereiding op, tijdens en na de eventuele bouw van twee nieuwe kerncentrales en het langer openhouden van de huidige kerncentrale. Deze voorwaarden en te benutten kansen vergen verdere uitwerking aan de hand van nog te onderzoeken en te bepalen details en specificaties. Deze nog nader uit te werken voorwaarden en kansen zullen in een opvolgend voorwaardenpakket concreter moeten worden geformuleerd.

Concrete voorwaarden (no-go's)

Veiligheid

De veiligheid in den brede dient gewaarborgd te zijn voor, tijdens en na de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Expliciet wordt daarbij aandacht gevraagd voor de waterveiligheid en de normeringen waar het Waterschap Scheldestromen rekening mee heeft te houden. Tevens dienen de normeringen die gelden voor de veiligheidsregio nageleefd te worden. De eventuele komst van twee nieuwe kerncentrales zal invloed hebben op de omvang van verschillende veiligheidsdiensten, de uitbreiding die hiermee gepaard dient te gaan zal gefaciliteerd en bekostigd moeten worden door het Rijk.

Behoud van de Sloerand

De Sloerand dient in elk scenario gehandhaafd te worden en op geen enkele manier worden betrokken als (potentieel) gebied in alle ontwikkelingen van de eventueel te bouwen kerncentrales en/of het langer openhouden van de huidige kerncentrale alsmede alle andere opgaven en transities in het Sloegebied. De Sloerand is de grens tussen de zeehaven en het industriegebied 't Sloe en de omliggende polders, dorpen en leefgebied. De zogenaamde Sloedorpen: Nieuwdorp, Borssele, 's-Heerenhoek en Lewedorp liggen dicht bij de Sloerand op ongeveer 850 meter. Ook de dorpen Ritthem en Nieuw en Sint Joosland maken onderdeel uit van de Sloerand.

Geen koeltorens

Een voorwaarde is eveneens dat, bij het scenario van de bouw van twee nieuwe kerncentrales, geen koeltorens gerealiseerd worden. Een koeltoren wordt bij kerncentrales in sommige gevallen gebruikt om de temperatuur van het opgewarmde koelwater te verlagen. Dit door het opgewarmde water te sproeien en samen met de restwarmte uit een kerncentrale te laten verdampen. Een koeltoren heeft veel impact op de lokale leefbaarheid en het landschap. Ook bij de voorbereiding op de eventuele bouw mogen deze niet als optie worden meegenomen. Daarnaast moet rekening gehouden worden met de wettelijke normering voor de Westerschelde (bijvoorbeeld de watertemperatuur) en de regelgeving voor het Natura2000 gebied.

Geen nieuw bovengronds kabeltracé door de Zak van Zuid-Beveland en Kapelle-Reimerswaal (Borssele – Bergen op Zoom)

Nu en in de toekomst geen nieuw bovengronds kabel tracés door de Zak van Zuid-Beveland en de regio Kapelle-Reimerswaal. Bij de bouw van twee nieuwe kerncentrales en het langer openhouden van de huidige centrale in Borssele moet er ook nagedacht worden over het toekomstig transport van de opgewekte energie. De Provincie Zeeland vindt het essentieel dat rekening wordt gehouden met het omgevingsbeeld van de regio. Provinciale Staten onderstrepen de voorwaarde dat er geen bovengrondse leidingen moeten komen en vullen daarbij aan dat een alternatief kabeltracé met een bovengrondse kruising van de Oosterschelde en/of aansluitend een bovengronds kabeltracé over Tholen of Schouwen-Duiveland niet geaccepteerd wordt.

Actuele, juiste en zorgvuldige informatievoorziening

Zoals eerder omschreven zal de komst van twee nieuwe kerncentrales en het langer openhouden van de huidige kerncentrale in Borssele een enorme impact hebben op de omgeving. Deze impact is zowel voor, tijdens en na de eventuele bouw. Op dit moment is er ook al sprake van impact. Deze impact is terug te zien in de resultaten van het consultatietraject waarbij de behoefte op een actuele, juiste en zorgvuldige informatievoorziening duidelijk naar voren komt. Specifieke aandachtspunten in deze informatievoorziening zijn: uitleg over de keuze van kernenergie in de energiemix voor de toekomst en lokale informatievoorziening voor Borssele en omgeving over de gevolgen van het besluit om in te zetten op kernenergie met Borssele als voorkeurslocatie voor twee nieuwe kerncentrales en het langer openhouden van de bestaande centrale. Hierbij moet oog zijn voor een integrale benadering van alle opgaven en transities in het Sloegebied. Een voorwaarde is dat het Rijk vanaf heden hierop faciliteert waaronder direct realiseren van een fysiek informatiepunt in de regio waar inwoners kunnen binnenlopen, informatie kunnen inwinnen en vragen kunnen stellen. Dit informatiepunt moet zodanig opgezet en ingericht worden dat in iedere fase (voor, tijdens en na de bouw) van twee nieuwe kerncentrales en het langer openhouden van de huidige kerncentrale in Borssele wordt voorzien in de informatiebehoefte van alle Zeeuwen.

Nader uit te werken voorwaarden en te benutten kansen

Behoud en versterking van het leef- werk en woonklimaat in Zeeland

Voor, tijdens en na de bouw van nieuwe kerncentrales en het langer openhouden van de huidige kerncentrale is het van groot belang dat de leefbaarheid in de regio wordt behouden. Zoals in de opbrengst over het consultatieplan staat omschreven zijn er veel vragen over de impact op de directe omgeving en de hele regio voor, tijdens en na de bouw van kerncentrales. Daarom is het noodzakelijk om tijdens al deze fasen het lokale en regionale woon, werk- en leefklimaat minimaal te behouden. Daarom moet bij de voorbereidingen van de plannen een impact meting worden uitgevoerd. Deze impact meting moet inzichtelijk maken wat de gevolgen zijn van de komst van twee nieuwe kerncentrales en het langer openhouden van de huidige kerncentrale voor het leef- werk- en woonklimaat van Zeeland. Dit als het bijvoorbeeld gaat over de komst van arbeidsmigranten in relatie tot de eventuele bouw van de kerncentrales in Zeeland. Daarnaast moet de komst van extra huisvesting voor arbeidsmigranten in nauw overleg met de regio worden gefaciliteerd. Dit moet los worden gezien van de gemaakte afspraken tussen regio en Rijk in de Zeeuwse woondeal 2023. . Aan de hand hiervan dienen er concrete afspraken te worden gemaakt hoe het leef- werk- en woonklimaat in Zeeland minimaal behouden wordt.

Sociaaleconomische structuurversterking in Zeeland

De komst van twee nieuwe kerncentrales en het langer openhouden van de huidige kerncentrale in Borssele biedt veel kansen voor het versterken van het sociaaleconomische ecosysteem in Zeeland. Denk hierbij aan het eerder omschreven nucleaire onderzoek- en kenniscluster (waarop hieronder ook wordt ingegaan), maar ook het huidige en toekomstige bedrijfsleven in Zeeland moeten van de ontwikkelingen kunnen profiteren. De regionale bedrijven in de bouw- beheer- en onderhoudssector kunnen hierbij een belangrijke rol spelen. Om ervoor te zorgen dat er op korte- en lange termijn sprake is van sociaaleconomische structuurversterking is het van belang dat Zeeuwse bedrijven in een vroeg stadium zijn aangesloten en hier een rol in kunnen spelen. Dit biedt ook kansen voor het innovatievermogen van Zeeland, zoals in het kader van o.a. nucleaire innovaties, bijvoorbeeld op het gebied van de ontwikkelingen rondom Small Modular Reactors (SMR's) en Molten Salt Reactors (MSR). Ook de regionale procesindustrie heeft kansen om aan te sluiten bij de ontwikkelingen op het gebied van systeemintegratie. Daarnaast mag uitstoot, waaronder stikstof, bij de eventuele bouw van twee nieuwe kerncentrales niet ten koste gaan van andere ontwikkelingen in Zeeland. Er dient hierover goede afstemming te zijn met de regio. Dit betekent ook dat het Rijk niet zonder overleg met de Provincie uitstootruimte (waaronder stikstof) opkoopt. Dit overleg zal verder moeten gaan dan een simpele mededeling, waarbij de regio voor een voldongen feit staat. Ook mag de eventuele bouw en komst van nieuwe kerncentrales geen negatieve invloed hebben op de toeristisch sector in Zeeland.

Nucleair onderzoek- en kenniscluster in Zeeland

Het staat buiten kijf dat de komst van twee nieuwe kerncentrales en het langer openhouden van de huidige kerncentrales in Borssele een enorme behoefte aan kennisontwikkeling zal creëren. Dit met name in de provincie Zeeland. Het is daarom van groot belang dat er in een vroeg stadium ingezet wordt op de realisatie van een nucleair onderzoek en kenniscluster en een innovatiestructuur in Zeeland op het gebied van nucleaire technologie. Het is hierbij van belang dat zowel de bestaande instituten van het WO-, HBO-, MBO-, en vakonderwijs worden meegenomen in de ontwikkeling van het verder versterken van de kennis- en innovatie infrastructuur van Zeeland. Op alle niveaus zullen deskundigen nu en in de toekomst nodig zijn.

Infrastructuur en Mobiliteit

De bereikbaarheid van voorzieningen, een toegankelijke infrastructuur en goede uitvalswegen dienen geborgd te zijn tijdens en na de eventuele bouw. Tijdens en na de eventuele bouw van de kerncentrales is het belangrijk dat de impact op de lokale toegangswegen minimaal is. Bezien dient te worden of de capaciteit op wegen Zeeland uit, voldoende is bij een eventueel nucleair incident. De mogelijke impact tijdens en na de eventuele bouw moet onderzocht worden waarbij er rekening gehouden moet worden de toekomstvisie Middel-Zeeland route, Deze visie is in ontwikkeling en de uitkomsten worden eind 2024 verwacht.

Vervolgproces

Het borgen van het voorwaardenpakket van Provincie Zeeland vereist een zorgvuldig proces, welke hieronder staat omschreven. Aanbieden van het voorwaardenpakket aan het Rijk Het Provinciale voorwaardenpakket zal, in combinatie met het voorwaardenpakket van Gemeente Borsele (Borselse Voorwaarden | Gemeente Borsele) aan het Rijk worden aangeboden. De Provincie en de gemeente trekken samen op met een krachtige boodschap vanuit de regio. De concrete vraag aan het kabinet is om voor het zomerreces van 2024 een eerste inhoudelijke reactie te geven op beide voorwaardenpakketten en aan te geven hoe zij denkt de voorwaarden te gaan invullen en borgen. Het is belangrijk dat het Rijk zich verantwoordelijk voelt voor de voorwaarden die de regio stelt, inclusief het proces om uiteindelijk tot definitieve voorwaarden te komen. Verdere concretisering van voorwaarden en te benutten kansen Het verder concretiseren van voorwaarden en benutten kansen, door middel van het eerder benoemde impactmeting, en het daarmee formuleren van concrete voorwaarden en kansen zal worden gedaan in een opvolgend voorwaardenpakket 2.0. Als het voorwaardenpakket is geconcretiseerd zal een tweede consultatieronde worden georganiseerd. Van belang is om te toetsen of de vertaalslag correct is gemaakt en of de regio zich hierin herkent. Dit opvolgende voorwaardenpakket zal opnieuw ter besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd. Het exacte tijdspas is nog niet te benoemen vanwege de afhankelijkheid van de technische haalbaarheidsstudies.

Colofon

Uitgave

Provincie zeeland

Foto

www.beeldbank.zeeland.nl

Bezoekadres

Provinciehuis, Abdij 6

4331 BK Middelburg

Contact

provincie@zeeland.nl